

У спеціалізовану вчену раду Д 26.059.01
Національного транспортного університету
Міністерства освіти і науки України
01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата технічних наук, доцента

РОМАНЮК СВІТЛАНИ ОЛЕКСАНДРІВНИ

на дисертаційну роботу **Божок Юлії Олександрівни** на тему: «**Управління портфелями проєктів громадської участі**»,

яка представлена до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук на спеціальністю 05.13.22 – управління проєктами і програмами

1. Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з державними програмами розвитку

В сучасних умовах громадський бюджет розглядається в загальносвітовому контексті за потужний інноваційний механізм забезпечення стратегічного соціально-економічного розвитку територіальних громад. Громадський бюджет, спрямовуючись на створення засад до формування спільної відповідальності влади та громадян за власний добробут, має значний потенціал для консолідації ресурсів і підвищення результативності та ефективності діяльності громад.

Проведений огляд наукових робіт, у яких розглядається проблематика громадського бюджету, показує, що вони, здебільшого, зосереджуються на питаннях забезпечення демократичних цінностей, прозорості, взаємодії та відповідальності у відносинах між владою та громадянами. Відповідно, це наукові роботи, за напрямками, які знаходяться в площині таких наукових дисциплін як дисципліни гуманітарного спрямування, регіональна економіка або державне управління. До проблем управління проєктами громадської участі можна віднести і виокремлювану в ряді аналітичних робіт проблему неузгодженості видатків громадських бюджетів за стратегіями розвитку громад і територій.

Очевидно, що вирішення ідентифікованих проблем у забезпеченні управління проектами громадської участі вимагає застосування науково-методичних підходів наукової дисципліни управління проектами. Зазначене, в свою чергу, потребує опрацювання самих науково-методичних підходів до управління проектами – в розумінні як розроблення нових, так і вдосконалення та надання подальшого розвитку існуючим у контексті їх застосування до розв’язання ідентифікованих проблем управління проектами громадської участі.

Таким чином, актуальним науковим завданням, що було визначено дисертантом, є підвищення результативності і ефективності управління проектами громадської участі на основі розроблення науково-методичних засад управління сукупністю проектів громадської участі територіальної громади як портфелем проектів громадської участі. Це наукове завдання може бути вирішено в контексті розроблення методу ситуаційного структурування портфеля проектів громадської участі, який дозволяє диференціювати ситуації щодо управління портфелем проектів громадської участі за умовами альтернативного виокремлення підпортфелів або підрозділів у складі портфеля проектів громадської участі за тематичними спрямуваннями і/або за запитом на обсяг фінансування.

Наукові результати дисертаційної роботи одержані в процесі виконання завдань програм наукових досліджень Національного транспортного університету МОН України (2010–2024 рр.) за темами: “Методичні основи стратегічно-орієнтованого управління проектами логістичних систем” (номер державної реєстрації 0110U007444); “Методи оцінювання результатів діяльності логістичних систем в ланцюгах постачань” (номер державної реєстрації 0112U008413); “Корпоративне управління логістичними проектами” (номер державної реєстрації 0114U006494); “Сучасний стан ринку логістичних послуг в Україні в умовах інтеграції до Європейського Союзу” (номер державної реєстрації 0117U002070); “Портфельно-орієнтоване управління в організаціях логістичних провайдерів” (номер державної реєстрації 0119U101676); “Проекти як засіб формування і реалізації стратегії логістичного аутсорсингу в умовах динамічного зовнішнього середовища” (номер державної реєстрації 0123U100255); “Управління проектами громадської участі в значних і найважливіших містах України” (номер державної реєстрації 0124U101138). У

зазначених науково-дослідних роботах автор працював як співвиконавець. Внесок автора полягає у постановці і вирішенні завдань щодо управління сукупностями проєктів як портфелями (підпортфелями), а також управління проєктами в сфері логістики. Дані завдання складають основу представленої автором у дисертаційній роботі концепції формування портфеля проєктів громадської участі.

2. Ступінь обґрунтованості, достовірності і новизни наукових положень, висновків та результатів дисертації

Одержані здобувачем результати є достовірними та об'єктивними. Достовірність і обґрунтованість висновків і рекомендацій, наведених в дисертаційній роботі, забезпечується використанням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Наукові положення і висновки дисертації сформульовані дисертантом на основі опрацювання та ґрунтовного аналізу значної кількості українських та іноземних наукових джерел і матеріалів статистичної звітності, нормативних та нормативно-правових документів державних органів влади.

Дисертантом конкретно визначено мету, об'єкт та предмет дослідження. Перелік поставлених завдань розкриває мету, а їх вирішення поглиблює теоретичне напрацювання. На основі проведених аналізу і узагальнення кращої практики та уроків управління проєктами громадської участі в територіальних громадах міст – обласних центрів – України у взаємозв'язку з аналізом сучасних науково-методичних підходів до формування портфеля проєктів розроблено концепцію формування портфеля проєктів громадської участі.

Вирішення поставлених в дисертації завдань було здійснено шляхом комплексного використання методів наукової ідентифікації, зіставно-порівняльного аналізу, а також збору, аналізу та систематизації статистичних даних, кейс-метод; абстрактно-логічний метод, індуктивний метод; методи аналізу ієрархій, непараметричний критерій (тест) значущості Крускала-Волліса, кореляційного аналізу Спірмена та Канделла; підхід зважених критеріїв, методи цілочисельного програмування, оцінювання ефективності інвестиційних проєктів, концепцію вартості грошей у часі; метод аналогій, концепцію партисипативного управління.

Достовірність та науково практична цінність отриманих результатів підтверджується їх апробацією на міжнародних і всеукраїнських науково-технічних конференціях і семінарах: LXXIII, LXXIV, LXXIX наукових конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів Національного транспортного університету МОН України (2017, 2018, 2023 рр.); “Відбудова транспортної інфраструктури України” (конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених), 2023 р., Київ, НТУ; XXX міжнародній науково-практичній конференції “Trends and modern methods of improving scientific ideas”, 2023 р., Мельбурн, Австралія; XI міжнародній науково-практичній конференції “Science and Technology: Problems, Prospects and Innovations”, 2023 р., Осака, Японія; VI міжнародній науково-практичній конференції “Modern Problems of Science, Education and Society”, 2023 р., Київ, Україна; XXXII міжнародній науково-практичній конференції “Technologies for the development of modern ideas and opinions regarding world trends”, 2023 р., Ванкувер, Канада.

Структурі та змісту дисертації притаманна логічна послідовність розкриття висунутої автором наукової мети. Розділи дослідження взаємопов’язані: управління проектами громадської участі. Сучасний стан питання, мета і завдання дослідження; концептуальні засади формування сукупності проектів громадської участі як портфеля проектів; метод ситуаційного структурування портфеля проектів громадської участі; моделювання оптимального складу портфеля проектів громадської участі. Розширення сфери застосування концепції формування портфеля проектів громадської участі. Мета та завдання дослідження із предметом, об’єктом та отриманими висновками є узгодженими.

Враховуючи, що дисертант в дисертаційній роботі розглядає розроблення концепції формування портфеля проектів громадської участі, в основу якої покладаються розглядувані у взаємозв’язку науково-методичні підходи щодо: структурування портфеля проектів громадської участі; визначення критеріїв для оцінювання, відбору і пріоритизації проектів за портфелем проектів громадської участі; оптимізації складу портфеля проектів громадської участі, дисертаційна робота відповідає спеціальності 05.13.22 – управління проектами і програмами за напрямом досліджень – «Управління портфелями проектів громадської участі».

У дисертаційній роботі Божок Ю.О. сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків та рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість щодо підвищення результативності і ефективності управління проектами громадської участі на основі розроблення науково-методичних засад управління сукупністю проектів громадської участі територіальної громади як портфелем проектів громадської участі.

За сукупністю та рівнем викладення наукових положень дисертаційну роботу Божок Юлії Олександрівни можна оцінити як закінчене дослідження з вагомими науковими результатами, які є достатньо обґрунтованими та достовірними.

До основних положень, які визначають новизну дисертаційної роботи, належать:

- на основі проведених аналізу і узагальнення кращої практики та уроків управління проектами громадської участі в територіальних громадах міст – обласних центрів – України у взаємозв'язку з аналізом сучасних науково-методичних підходів до формування портфеля проектів розроблено концепцію формування портфеля проектів громадської участі. В основу даної концепції покладаються розглядувані у взаємозв'язку науково-методичні підходи щодо: структурування портфеля проектів громадської участі; визначення критеріїв для оцінювання, відбору і пріоритизації проектів за портфелем проектів громадської участі; оптимізації складу портфеля громадської участі;

- розроблено метод ситуаційного структурування портфеля проектів громадської участі, який дозволяє диференціювати ситуації щодо управління портфелем проектів громадської участі за умовами альтернативного виокремлення підпортфелів або підрозділів у складі портфеля проектів громадської участі за тематичними спрямуваннями і/або за запитом на обсяг фінансування;

- запропоновано інтегральний показник як критерій для рейтингового багатокритеріального оцінювання, відбору і пріоритизації проектів громадської участі, який має в своєму складі наступні часткові показники, які характеризують проекти громадської участі: кількість отриманих голосів на підтримку; загальна вартість реалізації (запит на обсяг фінансування); приведені поточні витрати, пов'язані із експлуатацією; ступінь загальнодоступності результатів;

- удосконалено науково-методичні підходи щодо моделювання оптимального складу портфеля проєктів громадської участі, в частині введення альтернативної постановки завдання стосовно оптимізації складу портфеля проєктів громадської участі, якою передбачається визначення оптимального складу портфеля проєктів громадської участі, рекомендованих до реалізації, на основі єдиної системної позиції громадського бюджету, і розроблення, відповідно до даної постановки, модель оптимізації складу портфеля проєктів громадської участі;

- отримало подальший розвиток понятійний базис управління проєктами, в частині введення дефініцій понять, які розкривають сутність умов застосування методології управління проєктами в сфері управління проєктами громадської участі, – “проєкт громадської участі” і “портфель проєктів громадської участі”.

3. Оцінка змісту дисертації та її завершеності

Дисертація написана діловою українською мовою та характеризується сучасним стилем подачі матеріалу. Сукупність використаних академічних мовних конструкцій забезпечує науковий стиль дисертації.

Структура дисертаційної роботи визначена завданнями дослідження і містить в собі вступ, чотири розділи, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг роботи становить 220 сторінок, зокрема 159 сторінок основного тексту, список використаних джерел (128 найменувань) на 17 сторінках.

Оформлення відповідає чинним вимогам.

Зміст розкриває тему дисертації, відображає послідовність досягнення мети та вирішення завдань дослідження.

Структура роботи логічна, викладення матеріалу послідовне, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах досліджень автора.

Представлена робота є цілісною та завершеною.

У вступі обґрунтовано актуальність, наукову новизну і практичне значення одержаних у дисертаційному дослідженні результатів, наведено основні характеристики дисертаційного дослідження.

У першому розділі на основі проведених аналізу і узагальнення кращої практики та уроків управління проектами громадської участі в територіальних громадах міст – обласних центрів – України, із одного боку, і аналізу сучасних науково-методичних підходів до формування портфеля проектів, із другого, сформульовано науково-прикладне завдання, а також визначено мету, об'єкт, предмет, основну гіпотезу і взаємозв'язок та зміст основних завдань дисертаційного дослідження із зазначенням використовуваних для вирішення останніх методів дослідження. Запропоновано дефініції понять “проект громадської участі ” і “портфель проектів громадської участі ”.

У другому розділі розроблено концепцію формування портфеля проектів громадської участі; проведено аналіз критеріїв, використовуваних для оцінювання відбору і пріоритизації проектів громадської участі, як фактора формування характеристик портфеля проектів громадської участі.

У третьому розділі розроблено метод ситуаційного структурування портфеля проектів громадської участі, в рамках якого передбачається застосування опрацьованих у даній роботі методичних рекомендацій щодо проведення: аналізу залежності між кількістю голосів, які отримали проекти ГУ на підтримку, і запитом за цими проектами на обсяг фінансування; аналізу відмінностей між проектами громадської участі виокремлюваних тематичних спрямувань за запитом на обсяг фінансування.

У четвертому розділі запропоновано інтегральний показник як критерій для рейтингового багатокритеріального оцінювання, відбору і пріоритизації проектів громадської участі; розроблено модель визначення оптимального складу портфеля проектів громадської участі, рекомендованих до реалізації, на основі єдиної системної позиції громадських бюджетів; розглянуто можливості до розширення сфери застосування концепції формування портфеля проектів громадської участі.

Сформульовані висновки відображають основні наукові результати, отримані і обґрунтовані під час виконання роботи, відповідно до поставленої мети і задач дослідження.

Список використаних джерел містить посилання на всі дані та результати інших авторів та інформаційних ресурсів, використанні в роботі для здійснення власного дослідження автора, формулювання нових наукових положень, результатів та висновків.

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 20 наукових працях, із яких: у періодичних наукових фахових виданнях, які входять до переліку МОН України, – 9 статей; у наукових періодичних виданнях інших держав – 2 статті; публікації за матеріалами конференцій – 8 праць; статті, які додатково відображають наукові результати дисертаційної роботи, – 1 стаття.

Публікації та автореферат в повній мірі відображають зміст дисертаційної роботи. Аналіз публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень її дисертаційного дослідження у науковій літературі. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

5. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Автореферат розкриває основні положення проведеного дослідження, отримані наукові результати, висновки та пропозиції. Структура, зміст, основні положення, результати і зміст автореферату та дисертації Божок Юлії Олександрівни ідентичні. За обсягом, структурою та оформленням автореферат відповідає існуючим вимогам МОН України.

6. Практичне значення одержаних результатів

Отримані в процесі дисертаційного дослідження наукові результати мають практичну цінність та доведені до рівня методичних рекомендацій, впровадження яких дозволяє підвищувати результативність і ефективність управління проєктами громадської участі. Одержані автором наукові результати також були адаптовані, з використанням методу аналогій, до умов формування соціальних програм внутрішньої направленості організації. Даними умовами передбачається безпосередня участь працівників бізнесових і небізнесових організацій у формуванні соціальних програм. Відповідні методичні рекомендації були впроваджені в Департаменті транспортної

інфраструктури Київської міської державної адміністрації (акт впровадження від 25.08.2023 р.), ТОВ “АВТОЕКСПРЕС” (акт впровадження від 24.10.2023 р.) і ТОВ “Центрально-українська транспортна компанія” (акт впровадження від 06.11.2023 р.).

Основні науково-методичні положення дисертаційної роботи були також впроваджені в навчальний процес на кафедрі транспортного права та логістики Національного транспортного університету МОН України при розробленні програм, силабусів і викладанні таких довгострокових навчальних курсів як: “Проекти громадської участі” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 073 “Менеджмент” за освітніми програмами “Управління проектами”, “Логістика”; “Логістичні проекти та методи їх оптимізації”, “Планування проектної діяльності”, “Портфельне управління в організаціях” та “Планування і оцінювання інвестиційних проектів”, для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 073 “Менеджмент” за освітніми програмами “Управління проектами” і “Логістика”, а також “Корпоративне управління проектами” для здобувачів третього (наукового) рівня вищої освіти підготовки докторів філософії, які навчаються за спеціальністю 073 “Менеджмент” (акт впровадження від 29.08.2023 р.).

7. Зауваження до дисертаційної роботи, недоліки та дискусійні положення

Визнаючи в цілому достатній науковий рівень дисертації Божок Юлії Олександрівни, слід відмітити окремі дискусійні положення та зауваження як такі, що можуть стати предметом подальших наукових досліджень і які потребують пояснень у процесі захисту дисертації:

1. Перший розділ “Управління проектами громадської участі. Сучасний стан питання, мета і завдання дослідження” перевищує 20% основного тексту дисертаційного дослідження.

2. В розділі 2 “Концептуальні засади формування сукупності проектів громадської участі як портфеля проектів” дисертаційного дослідження здобувач вказує на те, що в світовій практиці спостерігається використання доволі широкого переліку критеріїв для оцінювання, відбору і пріоритизації

проектів громадської участі. Разом із тим, у самому дисертаційному дослідженні здобувач обмежився аналізом умов застосування лише двох критеріїв – критерію кількості голосів, які отримують проекти громадської участі на підтримку, і критерію відношення кількості голосів на підтримку, які отримують проекти громадської участі, до запиту за ними на обсяг фінансування.

3. Розділ 3 “Метод ситуаційного структурування портфеля проектів громадської участі” дисертаційного дослідження перенасичений таблицями, деякі з яких, зокрема, таблиці 3.2, 3.4, 3.6, 3.8, 3.10, 3.12, 3.14, 3.16 могли б бути перенесені до додатку.

4. Розділ 4 “Моделювання оптимального складу портфеля проектів громадської участі. Розширення сфери застосування концепції формування портфеля проектів громадської участі” дисертаційного дослідження містить аналітичний матеріал стосовно класифікації моделей формування портфеля проектів (стор. 166 – 168), який слід було б представити в розділі 1 “Управління проектами громадської участі. Сучасний стан питання, мета і завдання дослідження”.

5. В розділі 4 “Моделювання оптимального складу портфеля проектів громадської участі. Розширення сфери застосування концепції формування портфеля проектів громадської участі” здобувач запропонував в якості критерію для рейтингового багатокритеріального оцінювання, відбору і пріоритизації проектів громадської участі інтегральний показник, який має в своєму складі наступні часткові показники, які характеризують проекти громадської участі: кількість отриманих голосів на підтримку; загальна вартість реалізації (запит на обсяг фінансування); приведені поточні витрати, пов'язані із експлуатацією; ступінь загальнодоступності результатів. Водночас, видається, що даний інтегральний показник мав би більш широкую сферу застосування, якби здобувач ввів до нього такий частковий показник як відповідність стратегії територіальної громади чи організації, залежно від постановки завдання.

6. У тексті роботи зустрічаються незначні стилістичні, граматичні та орфографічні помилки: стор. 115, 125 “обираємих”, стор. 107, 111, 133, 155, 156, 162, 163 “розглядуваними”, стор. 4 “пробем, сукупістю”, стор. 9 “викремлюваних”, стор. 78 “методології”, стор. 85 “покладається”, стор. 89 “териоріальних”.

8. Загальна оцінка дисертації, її відповідності існуючим вимогам та ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота Божок Юлії Олександрівни на тему: «Управління портфелями проектів громадської участі» є цілком завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням, що висвітлює актуальну тему і має вагомим теоретичне та практичне значення, відповідає паспорту спеціальності 05.13.22 – управління проектами і програмами, а саме пункту 3 «Інновації та стандартизація кращої практики/уроки управління проектами/програмами/портфелями проектів» та пункту 5 «Підготовка та прийняття рішень в управлінні проектами/програмами/портфелями проектів». Наведені вище зауваження не знижують наукового рівня та практичної цінності цієї дисертації.

Отримані результати та висновки достатньою мірою обґрунтовані, містять наукову новизну, мають теоретичну та практичну цінність. Опубліковано достатню кількість праць.

Таким чином, дисертаційна робота за змістом, оформленням, науковою новизною, теоретичною цінністю та практичним значенням відповідає вимогам МОН України, паспорту спеціальності 05.13.22 – управління проектами і програмами, а також пунктам 9, 11 – 14 «Порядку присудження наукових ступенів».

Вважаю, що Божок Юлія Олександрівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.13.22 – управління проектами і програмами.

Офіційний опонент:

доцент кафедри автомобілів та

транспортного менеджменту

Вінницького національного

технічного університету

Міністерства освіти і науки України,

кандидат технічних наук, доцент

Світлана РОМАНЮК

Вчений секретар
к.т.н., доц.

Світлана РОМАНЮК